

2. 3. 2006

ID: 38916

Žádost věřitele k plnění

Žádostí věřitele k plnění ve smyslu § 340 odst. 2 obch. zák. může být i faktura, a to bez ohledu na to, na jakém základě fakturace proběhla (zda bylo fakturováno na základě smlouvy, nebo například na základě obchodních zvyklostí).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Odo 978/2003, ze dne 14.4.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně T. a.s., zastoupené, advokátem, proti žalovaným 1) RNDr. P. N., a 2) N. N., zastoupeným, advokátem, o zaplacení 1,451.327,- Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 48 C 166,168/2001, o dovoláních obou žalovaných proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. března 2003, č.j. 51 Co 6/2003-199, tak, že dovolání žalovaných zamítl.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 13. června 2002, č.j. 48 C 166,168/2001-142, ve znění usnesení ze dne 28. listopadu 2002, č.j. 48 C 168/2001-148, uložil žalovanému zaplatit žalobkyni 909.599,20 Kč, dále uložil žalované zaplatit žalobkyni 541.727,78 Kč, jakož i oběma žalovaným uhradit žalobkyni náklady řízení. Soud prvního stupně tak rozhodl poté, co usnesením ze dne 13. listopadu 2001 spojil řízení proti žalovanému a řízení proti žalované, ve kterých se žalobkyně vůči nim dvěma samostatnými žalobami domáhala zaplacení zákonného úroku z prodlení za pozdní úhradu faktur za zboží, které každému z nich dodala, podle § 112 občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) ke společnému projednání a rozhodnutí.

Příslušnými dodacími listy, fakturami, jakož i výpovědí žalovaného vzal soud prvního stupně za prokázané, že žalobkyně řádně dodala žalovaným vždy na základě ústní objednávky zboží s příslušným dodacím listem, v němž byla vyjádřena cena dodaného zboží a jeho popis, a že jim následně vystavila za dodané zboží faktury s vyznačenou dobou splatnosti. Vztah mezi účastníky posoudil jako vztah z kupní smlouvy upravený v § 409 a násl. obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“), přičemž podle § 447 obch. zák. byli žalovaní povinni hradit kupní cenu ve lhůtě splatnosti. Splatnost jednotlivých faktur vzal za prokázanou jednotlivými fakturami, které byly žalobkyní pro žalované za dodané zboží vystaveny. Bylo prokázano a mezi účastníky bylo ostatně nesporným, že žalovaní platili jednotlivé faktury po lhůtě jejich splatnosti; délku prodlení se zaplacením jednotlivých faktur soud zjistil z výpisů z běžného účtu žalobkyně. Podle zjištění soudu prvního stupně žalovaní neunesli důkazní břemeno ohledně tvrzení o uzavření jejich ústní dohody se žalobkyní o tom, že mohou platit cenu za dodané zboží po splatnosti, aniž budou za tyto opožděné platby penalizováni. Na základě provedeného dokazování dospěl k závěru, že se žalovaní s placením jednotlivých faktur dostali do prodlení, neboť podle § 365 odst. 1 obch. zák. je dlužník v prodlení, jestliže nesplní řádně a včas závazek, a to až do doby poskytnutí řádného plnění. V důsledku toho vznikl žalobkyni vůči žalovaným nárok na úrok z prodlení podle § 369 odst. 1 obch. zák., jehož zaplacení se žalobkyně v řízení domáhala. Proto žalobě v plném rozsahu vyhověl.

Městský soud v Praze k odvoláním obou žalovaných rozsudkem ze dne 28. března 2003, č.j. 51 Co 6/2003-199, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok II.).

Odvolací soud se se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, jakož i s jeho právním posouzením věci, ztotožnil. V odůvodnění napadeného rozsudku mimo jiné konstatoval, že i přes neexistenci právní úpravy faktury se v rámci obchodních vztahů zachovávají zvyklosti. Rozhodující je, že se subjekty právního vztahu na vyhotovení faktury při stanovení platebních podmínek dohodly. V případě neexistence dohody o platebních podmínkách je jen na úvaze věřitele, tedy strany, které má být placeno a která již svůj závazek dodat splnila, jak doklad označí, případně jaké v něm uvede údaje a jakou dobu splatnosti stanoví. Podle odvolacího soudu je v posuzované věci nepochybné, že žalobkyně určila vystavenými fakturami jejich čtrnáctidenní splatnost, kterou žalovaní nedodrželi; v řízení nebylo prokázano, že by tato lhůta splatnosti u jednotlivých faktur byla prodloužena. Proto je žalobkyně oprávněna požadovat po žalovaných úrok z prodlení podle § 369 obch. zák.

Rozsudek odvolacího soudu napadli žalovaní společným dovoláním. Uvedli v něm, že ho podávají v souladu s § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. [dovolatelé měli patrně na mysli § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.] z důvodů uvedených v § 241a odst. 2 písm. a) a b) a odst. 3 o. s. ř. Namítli, že dovoláním napadené rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování a že spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Podle dovolatelů soud nerozhodl na základě zjištěného skutkového stavu, neboť nezhodnotil provedené důkazy v jejich vzájemné souvislosti a nepřihlédl ke všemu, co vyšlo v řízení najevo. Ačkoli v otázce důvodnosti dovolatelé odkazovali i na ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., žádnou vadu řízení, kterou by bylo řízení postiženo a která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, nekonkretizovali. Stejně jako v odvolacím řízení založili svou námitku o nedůvodnosti žalobního nároku na tvrzení o uzavření ústní dohody mezi žalobkyní a žalovaným o tom, že konkrétní faktury za dodané zboží lze platit se zpožděním jednoho až dvou měsíců, výjimečně až třech měsíců, aniž by byli ze strany žalobkyně jakkoli penalizováni, což bylo v té době běžnou obchodní praxí a zvyklostí mezi lékárníky a distributory léčiv. Uzavření dohody podle jejich názoru vyplynulo z provedených důkazů, na které v dovolání poukázali. V jiné části dovolání pak argumentovali dohodou účastníků o jiné době splatnosti fakturované ceny dodávky léčivých přípravků, než je uváděna standardní doba splatnosti 14 dnů.

Rovněž tak namítli, že v případě neexistence smlouvy, ve které by bylo datum splatnosti sjednáno, což nastalo i v posuzovaném případě, nelze považovat datum na faktuře označené jako datum splatnosti za součást smluvního vztahu. Pokud tedy soud prvního stupně vycházel z předmětných faktur i v otázce jejich splatnosti, tj. z doby splatnosti uvedené na faktuře jako ze součásti smluvního vztahu, dopustil se tím právního pochybení, neboť faktura smlouvou není; je pouze jednostranným projevem vůle, požadavkem na plnění ze strany dodavatele. Vycházejíce z toho, že současná právní úprava neobsahuje žádný právní předpis, který by upravoval co do obsahové či významové stránky listinu označenou jako faktura, označili ji za pouhé upozornění o případně existujícím dluhu, na kterou není osoba, již bylo fakturováno, povinna reagovat. Namítli, že faktura vznik platební povinnosti odběratele nezakládá a že soud svým právním výkladem významu faktury pochybil. Pokud distributor uváděl na fakturách jejich čtrnáctidenní splatnost, ačkoli dohoda mezi ním a lékárnou byla jiná, pak lze podle dovolatelů takto stanovenou splatnost chápat za pouhý návrh na změnu dohody o splatnosti, kterou žalovaný nepřijal, protože v takové lhůtě neplatil. Vzhledem k tomu, že plnění, jehož se žalobkyně domáhá, nebylo sjednáno, nárok na něj jí nevznikl.

Dovolatelé proto navrhli, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve vyjádření označila dovolání podané žalovanými za nedůvodné. Podle jejího názoru soudy obou stupňů dostatečně zjistily skutkový stav věci a správně zhodnotily provedené důkazy, přičemž přihlédly ke všem podstatným skutečnostem. Poukázala na to, že dovolatelé staví svou obranu pouze na týchž argumentech jako v odvolání. Uvedla, že žádná dohoda mezi účastníky o žalovanými tvrzených lhůtách splatnosti uzavřena nebyla a že žalovaní k prokázání její neexistence (stejně jako k prokázání tvrzení o existenci obchodních zvyklostí v oboru distribuce léčiv o jiných lhůtách splatnosti faktur za dodávky léčiv) po celou dobu řízení nepředložili, ani nenavrhli soudům žádný konkrétní relevantní důkaz. Rovněž tak oponovala tvrzením dovolatelů, pokud jde o hodnocení institutu faktury. Předmětné faktury byly řádnými daňovými doklady se všemi zákonem stanovenými náležitostmi, které byla jako plátce daně povinna vystavit. Poukázala na to, že i kdyby ve skutečnosti nebyla sjednána mezi účastníky jí tvrzená lhůta splatnosti odpovídající termínům splatnosti na jednotlivých fakturách, byli by žalovaní v souladu s ustanovením § 340 odst. 2 obch. zák. povinni jí zaplatit kupní ceny zboží ihned poté, kdy jim coby věřitel předala příslušnou fakturu, tj. požádala žalované o plnění.

Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud dovolání žalovaných odmítl, neshledá-li je přípustným a důvodným, nebo zamítl, dojde-li k závěru, že je rozsudek odvolacího soudu správný.

Se zřetelem k době vydání rozsudků soudů obou stupňů se uplatní pro dovolací řízení – v souladu s body 1., 15. a 17., hlavy I., části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2001.

Dovolání žalovaných shledal dovolací soud přípustným podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. pro zásadní právní význam napadeného rozhodnutí v řešení otázky, zda-li v případě, kdy není účastníky splatnost nároku (pohledávky) sjednána, může být splatnost takového nároku určena ze strany oprávněného jednostranně údajem na faktuře.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání, přičemž vzhledem k přípustnosti podaného dovolání je dovolací soud povinen přihlédnout též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny. Tyto vady řízení dovolatelé nenamítali a z obsahu

spisu se ani nepodávají.

Právní posouzení je nesprávné, jestliže soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu určil sice správně, ale nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Nesprávné právní posouzení věci je způsobilým dovolacím důvodem jen tehdy, jestliže právě na něm napadené rozhodnutí spočívalo, jinými slovy bylo-li rozhodující pro výrok rozhodnutí odvolacího soudu.

Z odůvodnění napadeného rozsudku se podává, že odvolací soud (a shodně i soud prvního stupně) vycházel v otázce splatnosti faktur za dodané zboží ze čtrnáctidenní splatnosti uvedené na fakturách, kterou jimi žalobkyně stanovila, neboli z jednostranného určení splatnosti faktur žalobkyní.

Otázka splatnosti faktury je pro obchodní závazkové vztahy upravena v ustanovení § 340 obch. zák., podle kterého je dlužník povinen závazek splnit v době stanovené ve smlouvě (odstavec 1). Není-li doba plnění ve smlouvě určena, je věřitel oprávněn požadovat plnění závazku ihned po uzavření smlouvy a dlužník je povinen závazek splnit bez zbytečného odkladu po té, kdy byl věřitelem o plnění požádán (odstavec 2).

Podle ustanovení § 340 odst. 2 obch. zák. tak určuje dobu plnění věřitel v případě, kdy doba plnění není určena smlouvou a smlouva ani neurčuje určitý postup a způsob jejího stanovení, tím, že plnění požaduje. K tomu je oprávněn - nemá-li smlouva nebo úprava určitého typu smlouvy zvláštní ustanovení - hned po vzniku povinnosti, tedy zpravidla po uzavření smlouvy. Dlužník je pak povinen plnit bez zbytečného odkladu. Věřitel, který požaduje plnění, může současně uvést ve své výzvě určitou dobu, pozdější než jaká by odpovídala lhůtě bez zbytečného odkladu, popřípadě stanovit pro splnění určitou lhůtu. Dlužník v takovém případě nebude v prodlení, když splní v udané době, popřípadě do konce dané lhůty. Toto pravidlo platí pro všechny závazky, tedy i pro ty, které nevznikly ze smlouvy, typicky jde o závazky z porušení práva (srov. Štenglová I., Plíva S., Tomsa M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 8. vydání, Praha, C. H. Beck 2003, strana 1028).

Z uvedeného vyplývá, že ustanovení § 340 odst. 2 obch. zák. dává věřiteli možnost určit dobu splatnosti závazku jinou než bez zbytečného odkladu, a to delší dobu splatnosti (např. čtrnáctidenní). Lhůta bez zbytečného odkladu tak platí v případě, kdy oprávněný neurčil lhůtu jinou.

Žádostí věřitele k plnění ve smyslu § 340 odst. 2 obch. zák. může být i faktura, a to bez ohledu na to, na jakém základě fakturace proběhla - tedy zda bylo fakturováno na základě smlouvy, jak uvedl odvolací soud v odůvodnění napadeného rozsudku, či například na základě obchodních zvyklostí. Nelze tak přisvědčit dovolatelům, kteří označili fakturu za pouhé upozornění o případně existujícím dluhu, na kterou není osoba, již bylo fakturováno, povinna reagovat.

Vzhledem k přípustnosti podaného dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je dovolací soud skutkovým stavem zjištěným soudy nižších stupňů vázán a nepřísluší mu tak přezkoumávat, zda skutková zjištění, z nichž napadené rozhodnutí vychází, má či nemá oporu v provedeném dokazování (srov. § 241a odst. 3 o. s. ř.). V tomto směru proto dovolací soud nemohl přihlédnout k námitkám dovolatelů směřujícím do skutkových zjištění odvolacího soudu. Ze skutkového stavu zjištěného v nalézacím řízení nevyplývá, že by byla doba splatnosti faktur mezi účastníky dohodnuta. Pokud pak za této situace vycházel odvolací soud (a shodně i soud prvního stupně) ze splatnosti faktur uvedené žalobkyní vždy na příslušné faktuře, postupoval v souladu s ustanovením § 340 obch. zák. a žádné právní pochybení mu vytknout nelze.

Protože právní posouzení věci v řešení otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, je správné, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání žalovaných zamítl (§ 243b odst. 2 věta před středníkem o. s. ř.).

Další články:

- [Přebírání důkazů z trestního řízení před správními soudy](#)
- [Tarifní hodnota](#)
- [Nepoložení předběžné otázky Soudnímu dvoru EU](#)
- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)